

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

967

Na temelju članka 31. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 150/11, 119/14 i 93/16), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 20. travnja 2017. godine donijela

ZAKLJUČAK

1. Donosi se Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020. godine, u tekstu koji je sastavni dio ovoga Zaključka.

2. Ovaj Zaključak i Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020. godine, objavit će se u »Narodnim novinama«.

3. Zadužuje se Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku da o donošenju predmetnog Zaključka izvijesti nositelje mjera iz Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020. godine.

Klasa: 022-03/17-07/167

Urbroj: 50301-25/14-17-2

Zagreb, 20. travnja 2017.

Predsjednik

mr. sc. Andrej Plenković, v. r.

NACIONALNA STRATEGIJA IZJEDNAČAVANJA MOGUĆNOSTI ZA OSOBE S INVALIDITETOM OD 2017. DO 2020. GODINE

KRATICE

ASOO	Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
AZOO	Agencija za odgoj i obrazovanje
CPR	Centar za profesionalnu rehabilitaciju
CZR	Centar za rehabilitaciju
DIP	Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske
DP	Državni proračun
DŠJU	Državna škola za javnu upravu
DUUDI	Državni ured za upravljanje državnom imovinom
DUZS	Državna uprava za zaštitu i spašavanje
DZIV	Državni zavod za intelektualno vlasništvo
EFRR	Europski fond za regionalni razvoj
ERF	Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
ESF	Europski socijalni fond
ESIF	Europski strukturni i investicijski fondovi
HAKOM	Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti
HAVC	Hrvatski audiovizualni centar
HLZ	Hrvatski liječnički zbor
HPO	Hrvatski paraolimpijski odbor
HRVI	Hrvatski ratni vojni invalidi iz Domovinskog rata
HSSG	Hrvatski športski savez gluhih
HŠSS	Hrvatski školski sportski savez
HTZ	Hrvatska turistička zajednica
HZJZ	Hrvatski zavod za javno zdravstvo

HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
HZZO	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
IKT	Informacijsko-komunikacijska tehnologija
JLP(R)S	Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
JLS	Jedinice lokalne samouprave
JP(R)S	Jedinice područne (regionalne) samouprave
KPOSI	Konvencija o pravima osoba s invaliditetom UN-a
MDI	Ministarstvo državne imovine
MF	Ministarstvo financija
MGIPU	Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja
MHB	Ministarstvo hrvatskih branitelja
MGPO	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta
MK	Ministarstvo kulture
MMPI	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
MP	Ministarstvo pravosuđa
MRMS	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava
MDOMSP	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
MT	Ministarstvo turizma
MU	Ministarstvo uprave
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova
MVEP	Ministarstvo vanjskih i europskih poslova
MZ	Ministarstvo zdravstva
MZO	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
NCVVO	Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
NZRCD	Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva
OCD	Organizacije civilnog društva
ODO	Općinsko državno odvjetništvo
OS	Općinski sud
PVRHOSI	Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom
SDUŠ	Središnji državni ured za šport
TDU	Tijela državne uprave
ULJPPNM	Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske
URSVRH	Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske
UZUVRH	Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske
VRH	Vlada Republike Hrvatske
ZVPRZOSI	Zavod za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom
ŽDO	Županijsko državno odvjetništvo
ŽS	Županijski sud

OPĆENITO

Republika Hrvatska kao članica Ujedinjenih naroda, Europske unije i Vijeća Europe te potpisnica svih ključnih konvencija i standarda u području socijalne i ekonomske sigurnosti građana, preuzela je obvezu zaštite i promicanja ljudskih prava osoba s invaliditetom kako bi mogle ravnopravno sudjelovati u građanskim, političkim, ekonomskim, društvenim i kulturnim područjima života. Svoje opredjeljenje za puno ostvarivanje svih temeljenih ljudskih prava osoba s invaliditetom, Republika Hrvatska je kao treća država po redu u svijetu potvrdila i potpisivanjem Konvencije o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda 2007. godine, čime je pokazala da želi slijediti put napretka poštujući načela Konvencije i prava osoba s invaliditetom u potpunosti.

U Republici Hrvatskoj su u veljači 2016. godine, sukladno podacima Hrvatskog registra za osobe s invaliditetom, zabilježeni podaci za 511 194 osobe s invaliditetom što čini 11,9% ukupnog stanovništva. Od toga je 203 606 ženskog (39,8%), a 307 588 (60,2%) muškog spola. U Registru su zabilježeni podaci za 35 367 djece s većim teškoćama u razvoju (6,9%) od čega je 13 334 (38%) djevojčica i 22 033 dječaka (62%).

Donošenjem Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. godine i Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine, Vlada Republike Hrvatske pokazala je predanost dosadašnjim naporima pri kreiranju multi-sektorske politike promicanja prava osoba s invaliditetom.

U osmogodišnjem razdoblju provedbe najvažnijeg nacionalnog dokumenta za osobe s invaliditetom *Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015.*, na području ostvarivanja zaštite prava osoba s invaliditetom postignuti su značajni rezultati što je prepoznao i Odbor za prava osoba s invaliditetom UN-a i pohvalio RH na velikom broju postignuća. Zakonodavna regulativa se kontinuirano unaprjeđivala te kao značajnije zakonske izmjene za osobe s invaliditetom izdvajamo:

- Izmjenom izbornog zakonodavstva i donošenjem novog Zakona o registru birača (2012.) osobama lišenim poslovne sposobnosti omogućen je upis u registar birača i ostvarivanje biračkog prava, a što im omogućuje participaciju u političkom životu.

- Novim Zakonom o socijalnoj skrbi (2013.) stvoreni su temelji za transformaciju ustanova i deinstitutionalizaciju korisnika, učinkovitiju kontrolu kvalitete pruženih usluga i brži razvoj mreže različitih usluga u zajednici u suradnji s ostalim dionicima.

- Obiteljskim zakonom koji je donesen u 2014. godini^[1] (Zakon je suspendiran od strane Ustavnog suda jer se pokazalo da su pojedine njegove odredbe nedovoljno jasno normirane.) po prvi puta je propisana obveza djelomičnoga lišenja poslovne sposobnosti kao pravilo, i to samo u dijelovima u kojima je to doista potrebno za zaštitu prava štićenika, a institut potpunoga lišenja poslovne sposobnosti potpuno je napušten. Također je omogućeno da se za skrbnika imenuje i više od jedne osobe, kao i da se imenuje zamjenik skrbniku čime je moguće spriječiti »zastoj« u obavljanju poslova skrbnika u slučajevima trenutne spriječenosti skrbnika. Uvedena je zakonska obveza poštivanja želja štićenika te je svakoj osobi omogućeno da u vrijeme postojanja poslovne sposobnosti imenuje osobu koju bi želio imati za skrbnika. U razdoblju od 5 godina od donošenja Zakona izvršit će se revizija svih postojećih rješenja o potpunom lišenju poslovne sposobnosti osobe s invaliditetom i ukidanje instituta potpunog lišenja poslovne sposobnosti te omogućavanje osobama s invaliditetom da budu jednako priznate kao osobe pred zakonom. Iste su odredbe propisane i Obiteljskim zakonom iz 2015. godine (»Narodne novine«, br. 103/15).

- Novim Zakonom o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (2014.) pojačan je nadzor nad procesom prisilnog smještaja osobe s mentalnim oštećenjem te su ojačane ovlasti pravobranitelja za osobe s invaliditetom u procesu.

- Zakonom o jedinstvenom tijelu vještačenja (2013.) postupak vještačenja je transparentniji i učinkovitiji. Uvođenjem novog sustava vještačenja učinjen je veliki iskorak u nastojanju da se ujednače kriteriji u postupku vještačenja i da se korisnicima olakša ostvarivanje prava na osnovi invaliditeta, jer će koristiti jedan nalaz i mišljenje za ostvarenje prava u gotovo svim sustavima.

- Novim Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (2013.) uveden je jedinstveni okvir za provođenje profesionalne rehabilitacije na sustavan način i po modelu kojim se osiguravaju ujednačeni standardi, mjerila i metodologija provođenja profesionalne rehabilitacije u RH te su uvedene kvote za zapošljavanje osoba s invaliditetom za sve poslodavce.

- Donošenjem Zakona o hrvatskom znakovnom jeziku i ostalim sustavima komunikacije gluhih i gluhoslijepih osoba u Republici Hrvatskoj (2015.) navedenim osobama priznato je pravo na korištenje znakovnog jezika u svim područjima života.

- Doneseni su podzakonski akti u području odgoja i obrazovanja u svrhu veće dostupnosti redovnog obrazovanja djeci s teškoćama u razvoju te je uveden značajniji broj pomoćnika u nastavi.

- Donesena je Strategija cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2016. – 2020., kojom se između ostaloga, nastoji unaprijediti sustav profesionalnog usmjeravanja za učenike s teškoćama i osobe s invaliditetom.

- U svrhu intenziviranja procesa deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi u lipnju 2014. godine donesen je Operativni plan deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2014. – 2016.

- Razvijen je niz različitih usluga u zajednici koje su iznimno važne za proces deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi: usluga organiziranog stanovanja uz podršku, usluga osobnog asistenta, tumača znakovnog jezika i videćeg pratitelja za slijepe osobe, usluga pomoćnika u nastavi i usluga rane intervencije za djecu s teškoćama u razvoju.

Danas doista možemo reći da su u području izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom učinjeni značajni pomaci koje Konvencija o pravima osoba s invaliditetom UN-a postavlja pred svoje stranke, posebice kada je riječ o osviještenosti o potrebama osoba s invaliditetom, ali i obvezama države u vezi s time. Pri kreiranju politika od iznimno velike važnosti je uloga organizacija civilnog društva osoba s invaliditetom, gdje su iste prepoznate kao vrlo učinkoviti i vrijedni partneri te aktivni dionici u kreiranju politike.

Svjesni smo da je pred svima nama još veliki broj aktivnosti vezanih uz bolju pristupačnost zdravstvenih, kulturnih, turističkih, prometnih i svih drugih područja života kako bi se osobama s invaliditetom omogućilo da konzumiraju sva prava temeljena na Konvenciji. Stoga je život u obitelji i lokalnoj zajednici s pristupačnim uslugama i veća zapošljivost osoba s invaliditetom temeljni cilj ovog novog nacionalnog strateškog dokumenta za osobe s invaliditetom.

MEĐUNARODNI OKVIR

Republika Hrvatska, od 2013. godine kao punopravna članica Europske unije, nastavila je i dalje kreirati politiku prema osobama s invaliditetom na nacionalnom nivou, poštujući suvremene međunarodne standarde kao okvir za daljnji razvoj prava osoba s invaliditetom uklanjanjem svakodnevnih prepreka u njihovim životima.

Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda^[2] (Usvojena zajedno s Fakultativnim protokolom na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda, 13. prosinca 2006.) koja je bila temelj za donošenje Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine, Republika Hrvatska ratificirala je 2008. godine.

O svim poduzetim aktivnostima usmjerenim prema osobama s invaliditetom, Republika Hrvatska je kao država stranka Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, podnijela 2011. godine Odboru za prava osoba s invaliditetom UN-a Inicijalno izvješće o provedbi Konvencije. Temeljem razmatranja Inicijalnog izvješća, Odbor za prava osoba s invaliditetom UN-a uputio je Republici Hrvatskoj dodatna pitanja na koja je u studenom 2014. godine izrađen odgovor. Izaslanstvo Republike Hrvatske je u koordinaciji bivšeg Ministarstva socijalne politike i mladih 30. i 31. ožujka 2015. godine predstavilo Inicijalno izvješće o provedbi Konvencije o pravima osoba s invaliditetom pred Odborom za prava osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda u Ženevi. Članovi izaslanstva bili su predstavnici Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstva zdravlja, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa, Ministarstva uprave, Ministarstva rada i mirovinskoga sustava, Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture, Ministarstva graditeljstva i prostornoga uređenja, Ministarstva branitelja, Ministarstva socijalne politike i mladih, Ureda Vlade Republike Hrvatske za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Ureda Vlade Republike Hrvatske za udruge, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom. U vrlo otvorenom dijalogu članovi Odbora i članovi izaslanstva osvrnuli su se na niz problema s kojima se još uvijek susreće Republika Hrvatska ali također je istaknut i postignuti napredak Republike Hrvatske. Kroz interaktivni dijalog članovi Odbora čestitali su Republici Hrvatskoj na ranom potpisivanju Konvencije i vidljivom napretku u različitim područjima kao što su zapošljavanje, pravo glasanja za osobe s invaliditetom kojima je u potpunosti oduzeta poslovna sposobnost, proces deinstitucionalizacije, te činjenice što naknade za osobe s invaliditetom nisu bile smanjivane unatoč mjerama štednje koje su posljedica financijske krize.

Kao druge značajnije međunarodne dokumente za osobe s invaliditetom ističemo:

Deklaraciju Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom

– osigurava osobama s invaliditetom sva prava kao i drugim građanima bez ikakve diskriminacije te puno ljudsko dostojanstvo uz priznavanje posebnih prava

Standardna pravila UN-a o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom

– navode da za ostvarivanje jednakih mogućnosti osobama s invaliditetom treba pomoć da preuzmu svoju punu odgovornost kao članovi društvene zajednice što podrazumijeva osiguravanje podrške sukladno individualnim potrebama svakog korisnika usluga u zajednici

Europsku socijalnu povelju

– ističe pravo na obrazovanje, rehabilitaciju i zaposlenje bez obzira na prirodu i podrijetlo invaliditeta

Europsku strategiju za osobe s invaliditetom 2010. – 2020.

– daje okvire za djelovanje na europskoj razini, podržava akcije zemalja članica EU-a te promiče sveukupni cilj provedbe Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom

Program održivog razvoja do 2030. godine

– donesen s ciljem iskorjenjivanja siromaštva, borbe protiv neravnopravnosti i nepravde te rješavanja pitanja klimatskih promjena,

Direktivu (EU) 2016/2102 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pristupačnosti internetskih stranica i mobilnih aplikacija tijela javnog sektora

– utvrđuje zahtjeve pristupačnosti za internetske stranice i mobilne aplikacije tijela javnog sektora koja ih trebaju primjenjivati u mjeri u kojoj im oni ne nameću nerazmjerno opterećenje

Strategiju za osobe s invaliditetom Vijeća Europe 2017. – 2023.

– utvrđuje prioritetna područja Vijeća Europe u ovom području za razdoblje od 2017 do 2023. godine.

NACIONALNI OKVIR

Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom (u daljnjem tekstu: Nacionalna strategija) predstavlja strateški dokument kojim se u Republici Hrvatskoj usmjerava provedba politike prema osobama s invaliditetom, a na taj način djeluje i kao provedbeni dokument Konvencije o pravima osoba s invaliditetom.

Praksa uvođenja međunarodnih standarda u nacionalne dokumente nastavlja se i ovom Nacionalnom strategijom, za čiju je koordinaciju zaduženo Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, radi povezivanja aktivnosti među različitim sektorima i na različitim razinama te kontinuiranog praćenja provedbe. Cilj Nacionalne strategije je učiniti hrvatsko društvo što osjetljivijim i prilagođenijim za nužne promjene u korist izjednačavanja mogućnosti osoba s invaliditetom, odnosno stvoriti uvjete za njihovo aktivno uključivanje i ravnopravno sudjelovanje u društvu kroz sprečavanje bilo kakve diskriminacije i snaženje svih oblika društvene solidarnosti.

Na nacionalnoj razini djeluje i Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom, čiji su članovi i predstavnici nacionalnih saveza osoba s invaliditetom, koje također prati provedbu preuzetih obveza sukladno Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom. U svrhu promicanja i zaštite prava osoba s invaliditetom te praćenja i nadziranja provedbe Konvencije, djeluje i Ured pravobranitelja za osobe s invaliditetom. Uz navedena tijela odgovornost praćenja imaju i organizacije civilnog društva, posebno udruge osoba s invaliditetom kojima Republika Hrvatska kroz natječaje za programe i projekte osigurava financijska sredstva za rad i djelovanje.

Kao što je već istaknuto, zakonodavna regulativa se kontinuirano unaprjeđivala. Pored daljnjeg unaprjeđenja zakonodavnog okvira, veliki izazov predstavlja i nastavak procesa transformacije i deinstitucionalizacije domova u pružatelje usluga u zajednici i razvoj potrebnih usluga u zajednici, vodeći računa o regionalnoj ravnomjernosti, s ciljem zadovoljavanja potreba osoba s invaliditetom i prevencije institucionalizacije.

Temeljem godišnjih izvješća o rezultatima provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine, koja su dostupna na službenim stranicama Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, može se procijeniti da su ostvareni značajni pomaci u svim područjima djelovanja provođenjem niza aktivnosti koje pridonose poboljšanju kvalitete života osoba s invaliditetom. Dio mjera, definiran Nacionalnom strategijom sa zadanim rokom, u potpunosti je proveden, npr. izmjene izbornog zakonodavstva i uvođenje jedinstvenog tijela vještačenja, dok je za većinu mjera rok provedbe kontinuiran te se pratila provedba istih. Izuzetno važnim smatra se osnaživanje svih dionika provedbe Konvencije o pravima osoba s invaliditetom učinkovitom vertikalnom i horizontalnom koordinacijom na svim razinama, koristeći sve raspoložive resurse.

U svrhu unaprjeđenja i bolje horizontalne i vertikalne koordinacije provedbom mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine, kao i izvješćivanja o provedbi iste, bivše Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u suradnji s Programom Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj tijekom 2009., 2010. i 2011. godine provodilo projekt »Podrška u primjeni mehanizama praćenja i evaluacije mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine«. 2009. godine izrađena je *Analiza dokumenta »Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine«* za potrebe projektnog zadatka podrške u primjeni mehanizama praćenja i evaluacije provođenja mjera predviđenih Nacionalnom strategijom, a kojom su identificirani izazovi unapređivanja mehanizama praćenja provedbe. Nadalje, izrađeni su novi te unaprijeđeni postojeći instrumenti za poboljšanje provedbe i praćenja (Okvir za praćenje provedbe te obrasci za pripremu izvješća o provedbi mjera); održane su konzultativno – edukativne radionice kojima su obuhvaćeni nositelji i sunositelji mjera na svim razinama (nacionalnoj, područnoj i lokalnoj), predstavnici ureda državne uprave i obiteljskih centara te predstavnici udruga osoba s invaliditetom. Također, izrađene su *Analiza implementacije Konvencije o pravima osoba s invaliditetom UN-a u Hrvatskoj* i *Analiza jazova u provedbi UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom*, s ciljem što veće implementacije Konvencije u nacionalne strateške dokumente i zakonodavstvo.

Sve do sada ostvareno upućuje na potrebu donošenja nove nacionalne strategije i provedbu velikog broja aktivnosti u svrhu još veće implementacije Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj.

Svjesni važnosti dobre koordinacije svih procesa, ali i potrebe usklađenosti zakonodavne regulative kao preduvjeta za učinkovitost procesa, Republika Hrvatska je u proteklom razdoblju donijela više zakona u svrhu osiguravanja veće i kvalitetnije dostupnosti materijalnih prava i socijalnih usluga građanima.

Nastavno na postojeće zakonodavstvo, kao i na dosadašnju provedbu i rezultate Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine, Vlada Republike Hrvatske donosi novi dokument – Nacionalnu strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020. godine (u daljnjem tekstu: Nacionalna strategija) s ciljem napretka te daljnjeg promicanja prava osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju.